

Eduard Puig Vayreda, home culte, home de cultura

Perit agrònom i enòleg, va ajudar a fer difusió de la cultura del vi i de la vinya

Text > **PERE GÍFRE RIBAS**, doctor en història

Els orígens, sens dubte, imprimeixen caràcter. Per la part Puig, sobretot el pare metge, que en els anys trenta havia freqüentat l'Ateneu mentre estudiava a Barcelona, va ser qui va introduir Eduard (1942-2018) en la cultura d'una postguerra fosca, en la qual casa seva, a la pujada de Sant Pere de Figueres, suplía els déficits de l'espai públic i era punt de trobada de músics, pintors, periodistes i literats. Va créixer en aquestes tertúlies, en les quals participaven el pintor Ramon Reig o el periodista Manuel Brunet. Així s'entén la seva persistent reclamació perquè, en democràcia, se'ls fes justícia i reconeixement, però no sols a aquests, sinó a tota una generació oblidada, la de Josep Maria FortUNET i la Sala Icària, Eduard Rodeja, Rafel Torrent, Ferran Garrido, els professors de l'Institut Ramon Muntaner, Alexandre Deulofeu i d'altres.

Per la part Vayreda, Lladó és la seva referència; ho va recordar en l'inici de la seva darrera presentació a la Biblioteca Carles Fages de Climent de Figueres, quan va comentar la figura novel·lada de Marian Llanvenera escrita per Joaquim Tremoleda. Olot li queda més lluny: la pintura, és clar, la creació literària de les ties Maria Àngels o Montserrat, però també la línia de la ciència del besavi Estanislau, reivindicada en més d'una ocasió, i de l'avi Joaquim Vayreda i Olives, pèrit agrònom. S'havia format, tot i la grisor de la postguerra, en una família cultivada, i aquesta llavor primigènia es va mantenir i va créixer durant la seva vida. Va ser un assistent assidu a concerts, representacions teatrals, òperes, exposi-

cions i museus, i un lector constant dels clàssics i dels moderns.

Compromès amb la seva època

Si d'una banda hi ha la família, de l'altra hi ha la formació i la lectura, l'interès i la persistència d'una persona formada en la ciència, perit agrònom d'inici, graduat enòleg després, però sempre obert a les manifestacions de l'esperit: l'art en la seva expressió immediata, l'empordanès i el català, però també l'universal i, per sobre de tot, la disponibilitat per contribuir, des de la cultura i les institucions, a la ciutat i el país. I aquesta em sembla que és la imatge que hem de tenir d'Eduard Puig, d'un ciutadà compromès amb la seva època i la seva gent, la que començava a la pujada de Sant Pere i que sobrevolava des del banc del general per tenir una perspectiva millor, que era capaç de

veure més enllà de les tanques de xiprers que protegeixen les poques hortes que queden a Vilabertran o els camps de Cabanes, i posar els ulls en l'horitzó. Tot i reconèixer que era figuerenc de soca-rel i exercia d'empordanès (o potser per això), tenia mirada llarga.

El compromís, com a científic de formació i com a ciutadà, és amb la realitat. En diversos dels seus escrits reconeix explícitament que és Alfons Puig, el pare, «qui em va ensenyar a estimar i a conèixer la meua ciutat, la nostra ciutat» (1998). Una realitat que no li agrada i, com que la vol transformar, s'implica en la política durant els darrers anys del franquisme i en la reconstrucció de les bases culturals: forma part de la delegació d'Òmnium Cultural a Figueres i de les Joventuts Musicals, i milita a Convergència Democràtica. Amb les primeres eleccions municipals entra a

>> *Eduard Puig Vayreda, el gener del 2018, amb un exemplar d'El jardí de Dionís.*

(Autoria: MARC TESTART)

l'Ajuntament de Figueres el 1979 com a regidor de Cultura, com era d'esperar. I com qui no vol la cosa, acaba essent l'alcalde de l'íestable ajuntament democràtic de Figueres. Com Josep Maria Ametlla i Miquel Esteba, els seus antecessors en el càrrec en l'etapa democràtica, es va trobar amb un ajuntament poc governable. Home de pacte, acaba assumint una alcaldia amb el gran repte de posar d'acord estratègies i personalismes diferents; l'experiència, però —i en això també hi ha un missatge—, el porta a no concórrer a les següents eleccions. Bona part dels acords que han regit la ciutat provenen d'aquell mandat: des de les bases urbanístiques, encara vigents, fins a les iniciatives culturals amb la compra del vell cinema de Pau Pagès, ara Teatre Municipal El Jardí, o la compra de la Torre Gorgot per a l'ampliació del Museu Dalí. I això en un ajuntament inestable, democràticament primerenc, però amb un govern de concentració. En molts aspectes, la política figuerenca és deutora d'aquell primer ajuntament i d'Eduard Puig, que ho va fer possible.

Tot i reconèixer que era figuerenc de soca-rel i exercia d'empordanès (o potser per això) tenia mirada llarga

La cultura del vi

Passada l'etapa política, per bé que allargada des de la Direcció General de l'INCAVI (1984-1990), on va exercir amb suficient coneixement de causa i autoritat, va mantenir el contacte amb la vinya i els cellers. La seva activitat professional va començar a la cooperativa d'Allella i va tenir continuïtat a les de Ricardell (Pont de Molins) i la d'Espolla, i també als cellers de Capmany, amb una activitat que ell mateix qualificà de «llevadora», ja que any rere any havia ajudat a néixer algun vi (1996). Va contribuir, amb d'altres, a transformar el vi de l'Empordà des de la millora del producte, però també des de la difusió de la cultura del vi i de la vinya. Si es vol reconèixer, el vi de l'Empordà és on és,

>> Puig Vayreda en una vinya empordanesa el 2010. Font: L'EMPORDÀ (ROGER LLEIXÀ)

entre molts d'altres, gràcies a la seva aportació.

Autor prolífic de la literatura del vi i del seu entorn, ens ha llegat una exhaustiva bibliografia, entre la qual destaquen *La vinya i el vi* (2008) als «Quaderns de la Revista de Girona», i el darrer *El jardí de Dionís* (2017), una veritable compilació enciclopèdica del vi i del seu entorn cultural, en el qual recull una bona part del coneixement acumulat i donat a conèixer a les classes a la Universitat de Girona, en cursos i conferències entorn d'aquest tema, del qual era bon coneixedor i millor divulgador.

Les seves conferències, sempre escrites i llegides, tenien vocació de permanència, fet que va tenir cura de recopilar en diferents reculls: *Escrips incidentals* (2011), *Des del banc del general, 1978-2011. 33 anys mirant l'Empordà* (2012) i *Vuits i nous i cartes que no lliguen* (2016). Ho va fer en vida, però encara queden manifestacions que, segurament, també s'hauran de compilar. Escribia des del present, des del començament periodístic com a corresponsal a *Tele/eXprés* fins a *El nou país* o *l'Empordà* o el seu blog: com a Pere Carrer o com a Eduard Puig Vayreda. Les seves opinions eren de la quotidianitat, però també de la ciutadania i la política. Exercià de consciència cívica, talment com un patriarca al fòrum romà. No opinava de tot, opinava del que sabia i sabia de molt. Per coneixement directe, per haver escoltat molt, per haver llegit, per haver pensat, per haver viscut. Era un veri-

table memorialista: punyent, irònic, crític, encertat.

Estudis empordanesos

En política va ser un home de la transició; va arribar a l'Institut d'Estudis Empordanesos amb la missió de fer-hi la transició. D'una institució sorgida el 1957, que havia tingut la continuïtat necessària, sobretot gràcies a l'empena del professor Albert Compte, que l'havia assegurat, recollia el testimoni per situar-la, en el marc del Patronat Francesc Eiximenis i coincidint amb el moment de la revitalització dels centres d'estudis locals, dins de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana o l'Institut Ramon Muntaner, però sobretot per portar-la a la seva cota màxima amb l'organització del cinquantenari. Era un homenatge als que van fundar-lo, la generació del seu pare, però també un just reconeixement als que van continuar-lo. Al mateix temps, però, va ser conscient que li calia una renovació i la va facilitar. Hi era quan hi havia de ser.

Eduard Puig Vayreda va ser una referència pel seu caràcter polifacètic, però sobretot, per la seva presència pública: posant-se al capdavant d'organismes i institucions quan ha calgut; fent presentacions de llibres i conferències, que el feien entroncar amb l'Ateneu dels anys trenta, però també amb els intel·lectuals, músics i artistes dels anys cinquanta i seixanta, que tant havia maldat per defensar i reivindicar en un país, massa vegades, de desmemoriats. Avui, que n'hi ha

molts que opinen de tot i de res, la figura d'Eduard Puig Vayreda emergeix com la veu respectada que ha estat, i sovint ens preguntem quina seria la seva opinió davant la incerta realitat en què ens trobem. Figueres i l'Empordà han perdut un referent.

Puig Vayreda ha estat una referència pel seu caràcter polifacètic, però sobretot per la seva presència pública

El notari de Dionís

Text > RAMON IGLESIAS

El 22 de març passat, presentàvem a La 22 de Girona *Breu història de França explicada als catalans*, de Xavier Febrés. Entre els assistents hi havia Eduard Puig Vayreda. En acabar li vaig explicar que m'havien encarregat aquesta ressenya sobre *El jardí de Dionís. L'entorn cultural del vi*. Li va fer il·lusió. Aquell dia estava disgustat perquè feia quatre dies que havia sortit el llibre «i ja ha caigut dels prestatges», protestava afligit davant del llibreter més mal jubilat del món, Guillem Terribas, de Febrés i d'un servidor. Ni un mes després, ens va deixar.

Abans de marxar a fer un tast etern amb Dionís, aquest antic alcalde de Figueres, que també va ser director general de l'INCAVI, director del Consell Regulador de la DO Empordà, enòleg però, sobretot, un gran senyor de l'Empordà, ens va llegir *El jardí de Dionís*, que malgrat les 352 pàgines que té, mai hauria de caure dels prestatges perquè s'hi troba tot, o quasi tot, sobre la gegantina petja del vi en la cultura.

Puig Vayreda ens trasllada als orígens més ancestrals del vi, ens relata les seves aparicions en cartells, còmics, pel·lícules o sèries. Des d'Egipte i Babilònia, fins a un brindis a les

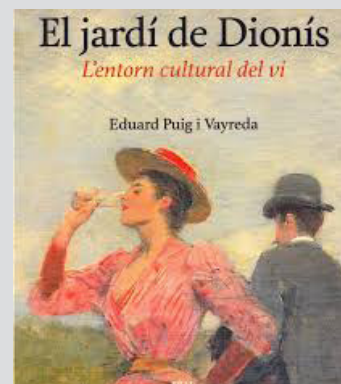
trinxeres de la Primera Guerra Mundial. Ens fa mirar les *quintas* de l'Alto Douro a Portugal i el sòl de les vinyes de Garriguella a l'estiu. Ens posa davant del pervers *Carro de Bacus* de Salvador Dalí, però també davant del femení *Dinar al camp* de Francesc Miralles, que il·lustra la portada del llibre, o ens explica la relació del vi amb la ciència, amb la medicina, amb l'art i amb les relacions humanes.

Un llibre que només podia escriure qui observa el vi amb reverència i com a gran expressió cultural. Algú que ha dedicat bona part de la seva vida al seu inabastable estudi i tast. Eduard Puig va esdevenir un notari de Dionís. Va viure suficient per veure (i també per beure) i contribuir que alguns vins del seu Alt Empordà, durant anys un bròfec líquid migranyós capaç de fer taques eternes a les estovalles, arribessin a les revistes de vins amb els crítics més prestigiosos del món.

El febrer passat, durant la presentació del llibre al Cercle Sport Figuerenc, Josep Roca, un dels grans savis mundials del vi, va explicar que «en aquest llibre hi ha saviesa i vocabulari». Segons aquest cambrer de vins, «són pàgines plenes de coneixement, experiència vital i inspiració». Puig Vayreda va ser el primer professor de

Pitu Roca en el primer curs d'especialització de vins que es va fer a l'Estat. Era l'any 1985.

Els esnobs, caçadors d'experiències i aquells que ensumen la copa buscant només cireretes o velluts, il·lustreu-vos amb *El jardí de Dionís*, que és, per sobre de tot, una estricta i detallada crònica del que ha aportat durant segles el vi a la cultura, més que no pas un llibre sobre això que ara anomenem «cultura del vi», que té significats molt diversos i no sempre consistents.

PUIG VAYREDA, Eduard.
El jardí de Dionís. L'entorn cultural del vi. Figueres: Brau Edicions, 2018. 352 p.